

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 30 (293)

Fredagen den 28 juli 1893.

6:te årg

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr. 9: — Idun m. Modet. utan kol. pl. » 7: 50 Idun ensam » 5: —</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr (Aftonbladets hus.) Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.</p>	<p>Redaktör och utgifvare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
---	---	---	---	--

Ida Brander, född Reis.

För närvarande vistas på ett sommarbesök hos släktingar i hufvudstaden en landsmaninna, hvars namn inom den sceniska konstens värld äger den bästa klang. Visserligen är det vårt gamla systerland Finland, som numera får åtnjuta de rikaste frukterna af hennes talang, men som Idun äfven bland Suomis döttrar räknar talrika läsarinor, blir det för dessa lika kärt att i dag möta Ida Branders intagande bild i sin tidnings spalter, som det bör vara välkommet för hennes landsmaninnor att gifva en enkel hyllning vid hennes besök i fäderneslandet.

Den spirituelle teatergranskaren, journalisten och frihetssvärmaren Ludvig Börne yttrade å propos teaterns folk: »På skådebanan bör människan stå ett trappsteg högre än i lifvet.» Börne var utopist, och redan denna sats bestyrker detta. Reducerad, modifierad är Börnes mening den rätta lefnadsregeln för en konstnär. Och absolut rätt är att personligheten på skåde-

banan alltid skall bevara sitt människovärde och framförallt vakta noga öfver, att den vågskål, hvari konstnärens karaktär hvilar, icke sjunker på samma gång som konstnärsryktet stiger. Här om någonstädes gäller det att hålla jämnvikten — och den är här ofta svårare att bibehålla än uppå ståltrådslinan. Kort sagdt: vi beundra många, men högakta icke alla, och det ges orsaker äfven hertill. Författaren till »Lycksalighetens ö» ger ett poetiskt uttryck åt den rätta förståelsen af en konstnärs lifsideal:

Konstens eld är naturens
 offrande flamma,
 Skärad i konstnärens bröst,
 Vårdad af känslans vestal.

Bland dem, som i lika hög grad förtjäna beundran som högaktning, står den konstnärinna, med hvars bild vi i dag smyckat vårt blad.

Ida Brander är Stockholmsbarn. Född 1857, debuterade hon, efter att hafva genomgått k. teaterns elevskola, 1874 på k. dramatiska teatern som Anais i »Debutanten

Öppenhet är ett ädelt sinnes känneärke, mannens prydnad och stolthet, kvinnans ljufvaste behag.

Benzel-Sternau.

och hennes far». Året därpå engagerades hon såsom skådespelerska vid kungliga teatrar och uppträdde nu med framgång bland annat såsom Fenella i »Den Stumma». Spelåret 1877—78 arbetade hon vid Svenska teatern i Helsingfors, där hon mycket snart tillvann sig publikens sympatier. Särskildt anslog hennes utmärkta återgifvande af Anna Ivanowna i »Familjen Danicheff» och Hjördis i »Kämparne på Helgoland». Och allt ifrån spelåret 1879 har hon till 1892 varit fästad vid Helsingfors svenska teater, där hon under denna tid utfört ett stort antal roller inom de mest skilda fack. Fru Ida Brander är Helsingforspublikens stora favorit och lika omtyckt i sällskapslivet som på scenen. Med ett sydländskt lifligt temperament förenar hon en organ, mäktig en hel skala af de mest skiftande klangfärger.

Man behöfver blott se fru Brander i två så skilda roller som Marguerite Gauthier och Regina von Emmeritz för att fatta vidden af hennes konstnärskap, spänstigheten af hennes andliga naturell. *Temperament* är det rätta uttrycket för Ida Branders karaktäristik. Och hvad bäst är — hon kan behärska sitt temperament. När Ibsen skref sin mångomtvistade »Hedda Gabler» och skådespelet drog sin eriksgata från land till land, öfver scen efter scen, fick äfven Suomilandet dess besök. Ibsens nervöst hopkonstruerade, mondäna kvinna fick uti Finlands hufvudstad tvänne utmärkta framställarinnor. På Svenska teatern kreerade Ida Brander hufvudrollen och, vi tillägga det, med utsökt talang. Hedda Gabler var en roll, liksom enkom lämpad för fru Branders konstnärsllynne, och hon återgaf den ock con amore.

Om Ibsens *problempersonager* skola framföras på scenen, måste de skådespelare, som företaga sig en så vansklig uppgift, hafva särskildt individuella betingelser för att spelet skall väcka illusion. Speciellt fordrar Hedda Gabler en skådespelerska, hvares intelligens och psykologiska förmåga mäktat gifva ett naturligt uttryck åt Heddas nevrasteniska känslolif. Fru Brander lyckades utmärkt framhålla hysterin, och hon gaf densamma en slöja af den fina damens raffinerade koketteri. Stegringarna gjordes konsekvent, och när den famösa slutscenen kom, föreföll upplösningen icke överklig, därför att den var förberedd genom tusen smådrag i ett fint detaljeradt spel.

Grefve Prozor, den kände öfverflyttaren af Ibsens arbeten till franska, ytttrade apropos Hedda Gabler: »I Helsingfors har man ju en syperb framställarinna af denna mångdiskuterade karaktär; jag har sett fru Brander — hon var charmant i detta parti.»

Nu senast har fru Ida Brander gasterat vid direktör August Arppes sällskap och därvid äfven besökt flere svenska städer. Ur den stora mängd af delvis lysande recensioner pressen ägnat den energiske och intelligente teaterledarens pro-

gram, skola vi anföra några utdrag, i sin mån belysande fru Branders popularitet. Så skrifver Sundsvallsposten angående Sudermanns »Hemmet» och Ida Branders återgifvande af Magda: »Hennes spel var fullt af förträffliga poänger samt verkade oemotståndligt vid de lidelsefulla utbrotten i tredje akten. Och huru mycket återfanns ej däri, som minner om Dramatiska teaterns storhetstid! Redan fru Branders sätt att i harmoniska linier föra sina armar är något, som erinrar om fru Hwassers beprisade plastik.»

Om samma roll skrifver Gustaf Cygnæus i Åbo Tidning: »Fru Branders Magda är en konstnärsskapelse, som inger oblandad njutning. — Det finnes i hennes spel en rikedom af fina nyanser, än omärkligt öfvergående i hvarandra, än betecknande våldsamma brytningar i stämningen, men alltid hopbundna genom en konsekvent uppfattning. Åskådaren är hvart ögonblick fullt med.» Om Minna Canths intressanta skådespel »Sylvi» — som äfven snart lär komma att gifvas i Stockholm — skrifver samme recensent: »Sedan Sudermanns »Ära» gick öfver Åbo scen, har intet stycke tillvunnit sig en sådan uppmärksamhet som fru Canths »Sylvi»—. Om återgifvandet af titelrollen säger han: »Fru Branders spel är på samma gång så ärligt, så fritt från alla falska teatereffekter och tillika så rikt nyanceradt och så väl beräknadt, utan att man därvid kommer att tänka på beräkning, att vi utan tvekan beteckna det såsom stående på höjdpunkten af hvad man i modern konst kan hoppas få se.»

»St. Petersburger Zeitung» skrifver om fru Brander: »Man måste blott beklaga, att en så talangfull skådespelerska som fru Brander icke spelar på tyska. En följd af föreställningar af Ibsens senaste arbeten, med fru Brander i titelrollerna under medverkan af ett utvaldt sällskap skandinaviska skådespelare, skulle ofelbart hos de härvarande anhängarne och vännerna till den nordiske diktaren framkalla en icke ringa sensation.»

Af det här anförda torde framgå, att Ida Brander som skådespelerska rikt infriat de löften hon gaf som debutant. Hon är, fastän bosatt i Finland, svenska till lif och själ, och hon samt hennes make, med hvilken hon sedan 1885 är förenad i det lyckligaste äktenskap, utgöra de alltid gästfria värdarne i ett hem, som med rätta förefaller som en svensk oas i de tusen sjöarnes land.

Felix Lindberg.

Sen till, att *Idun med Modetidning* finnes hos alla edra bekanta!

Båtfärd.

*Sakta, sakta ekan glider
utmed alklädd insjöstrand.
Kvällen skymmer. Endast norrut
flammar ännu purpurbrand.*

*Tung af ljuflig skogsdoft brisen
öfver vattnet stilla går,
fläktar med din ljusa slöja,
leker bland ditt blonda hår.*

*Och jag ser två mörkblå ögon
tankfullt blicka mig emot,
medan lätt mot toften hvilar
liten sirligt formad fot.*

*Allt är tystnad. Blott ur fjärran
höres svagt en bandhunds skall,
rasslet utaf tjuder borta
ifrån ängens klöfvervall.*

*Längst därute skimrar viken
i en ton af pärlemor,
och utöfver skog och holmar
breder dimman silfverflor . . .*

*Slut ditt öga! Låt oss drömma,
ungdomssälla, hand i hand,
medan ekan sakta glider
utmed alklädd insjöstrand.*

Emil Kléen.

Ammsagor.

Oå jag hittills ej sett något angående detta ämne i Idun, tar jag mig härmed friheten anhålla om plats för ett litet ord därom i eder tidning.

I, som nu ären föräldrar, hafven utan tvifvel själfva som barn hört ammsagor förtäljas, t. ex. om troll, drakar, vålnader och spöken, tomtar m. fl. dylika ting, som existera i folktron, i synnerhet hos landtbefolkningen.

Barnpigan eller amman griper företrädesvis till sina historier, då hon vill hafva barnet att sofva. Eller också vill hon göra sig omtyckt af detsamma och därigenom vinna föräldrarnes gunst.

»Dada äj tå näll,» säger er lilla pys eller tös, »hon talaj om tagoj föj mej, tom äj tå vattja.» Modren ler helt förnöjd och talar i sin tur om för sin man, hvilken bra barnjung-

fru de fått; hon tycker, att en liten påökning på lönen ej skulle skada, på hvilket förslag ju i allra flesta fall fadren går in, då han så väl som modren gärna ser på sitt barns väl. Och därmed är tjänarinnans mål vunnet.

Jag må ej betraktas som för sträng, då jag uttalar som min åsikt, att föräldrarna böra under åtminstone de första åren af sina barns lif vara så mycket som möjligt hemma; dels emedan barnen då vänja sig att lyda föräldrarna mer än jungfrun och att ej betrakta henne som för mer än far och mor eller som ett skydd, då de blifva tillrättvisade af föräldrarna. Dels kunna de då bättre öfvervaka den första grundläggningen af deras uppfostran, i det i all synnerhet modren med sin klara blick bör uppmärksamma sitt barns fel, hvilka i början lättare rättas, än sedan det blifvit inrotade. »En god krok bör böjas i tid,» säger ett gammalt ordstaf, som här kan med rätta tillämpas.

Vidare undgår då barnet lättare att höra dessa för detsamma så skadliga amnhistorier, hvilka uppskrämma det mottagliga sinnet och irritera fantasien, så att om, t. ex. barnet ensamt skall gå genom ett mörkt rum, det i hvarje ögonblick väntar, att en hvit skepnad eller en tomte skall visa sig.

Nej, må hvar moder vid antagandet af en barnflicka eller amma strängeligen tillhålla henne att ej vid något tillfälle förtälja för barnen dessa s. k. ammsagor, som visat sig åstadkomma mycket ondt.

Gustaf.

Fattigmansarvet.

En sann skildring ur lifvet för Idun af O. D.

De flesta Stockholmare torde känna till Sabbatsbergs fattighus. När man om sommaren går den nyanlagda Odinsgatan

framåt Rörstrand, har man till vänster stora gräsbevuxna tomter, och där dessa aflösas af ursprängda berg, står in på gräset en grupp lummiga gamla träd, under hvilka arbetare från grannskapet bruka taga sin middagsrast. Här börjar inhägnaden till fattighustomterna, och genom det höga spjälstaket kan man stundom se de gamla, som här framlefa sitt ensliga lif — ensligt bland så många lika lottade, därför att det är tomt på anhörigas kärlek.

På den vidsträckta plats, där de få hämta frisk luft, synas de vanka mest hvar för sig. Här till exempel en gammal kvinna, som oupphörligt sjunger på en entonig trall, här en annan, eländig, krumpen och klen att gå, som röker med synbar förtjusning, drag på drag, troligen af en hittad eller tiggd cigarrstump; och här en bakom ett busksnår, som, mumlande för sig själf, blandar en kortlek. Hon lägger ut korten på marken och undersöker dem ifrigt och så blandar och blandar på nytt. Stackars gamla! Hennes eget öde tyckes vara afgjordt — är det för en son eller dotter hon spår?

Och så bruka de tigga genom spjalorna, passa på att af arbetarna eller folk, som roa sig i det gröna, få slantar till snus och brännvin eller nämnda njutningsmedel in natura. Så gjorde de också för åtta år sedan, när mor Stina ännu lefde kvar där, men aldrig hade hon varit med därom, nej, »vill inte mer te!» fastän fattighuset då redan varit hennes hem i aderton långa år.

Stina var ännu ej mer än på sextioalet, men hon hade kommit dit redan i sin medelålder. Så mycket värre! Ja, hon hade blifvit hårdt provvad. Efter en svår sjukdom lam i ena sidan hade hon ej kunnat hjälpa mannen så som förr att förtjäna till det fattiga hemmet och deras enda barn, utan han hade måst sträfva så mycket hårdare och leta efter all förtjänst, som stod att finna. Sista gången hade han fått arbete vid timmerfällning långt ut på landsbygden, hvarvid

han själf en dag blifvit fälld af ett kullstörtande träd.

Det var då som änka och barn omhändertogs af fattigvården. Flickan skildes från modern för att utackorderas på landet. Men denna gång var Stina lyckligare än hon i sin förtviflan kunde tänka — hennes älskling kom händelsevis till människor, som blefvo goda fosterföräldrar för barnet.

Allt detta var, som sagdt, vid tiden för vår berättelse aderton år sedan, och svedan hade gått öfver. Nu hade hon till och med fått igen sitt barn, ty Anna tjänade redan tredje året i Stockholm, och under denna tid var det, som tvätterskans Hilma, hvilken berättat oss händelsen, blifvit flickans bästa vän, emedan de respektive herrskap, hos hvilka hvar och en af dem var ensam jungfru, bodde midt emot hvarandra i samma förstuga.

Mor Stina var i tillfälle att ofta se sin skatt, sin enda fröjd på jorden. Annas unga matmor förstod att värdera en god tjänarinna, och det bästa hon gjorde flickan var att visa vänlighet mot mor. Därför var gamla Stina själfskrifven gäst i köket hvarenda söndagsmiddag.

Först släpade hon sig då, stödd på sina två käppar — prydd i svarta helgdagskjorteln och hvit halsduksrosett — uti högmessan i Adolf Fredrik, så till sitt goda middagsmål och till hjälp både att råskala potatisen och annat och så, efter allt nigande för frun, till aftonsången i Adolf Fredrik igen. Gumman kom helst i alla tre messorna om söndagen. Se'n gick veckan lättare på fattighuset. En del af hennes rumskamrater voro oförnöjda och ondsinta. »Det är svårt,» sade hon, »de svärja, när de lägga sig, och svärja, när de stå upp.» Men Stina hörde psalmsång inom sig och var alltid glad och nöjd. Hon hade sina förströelser ibland äfven under veckan, ty när stickningen var färdig, släpade hon sig bort därmed och fick utom sin lilla betalning mången god kopp kaffe. Hon hade flere »herrskafer», ty hon var omtyckt för

I hushållspenningfrågan. Tretusenkronorstrecket.

IV.

B—m:

(Sista artikeln.)

Af de i tidningen Idun tätt och ofta återkommande uppsatserna i hushållsfrågan synes det som om denna fråga fortfarande skulle icke endast tilldraga sig allmänhetens uppmärksamhet, utan äfven på mer än ett håll vålla icke så ringa bekymmer och hufvudbry. Då man emellertid läser igenom de många uppsatser, som i denna fråga skrivits, och ser de ofta nog diametralt motsatta åsikter, som häri uttalats, kommer man ovilkorligen att tänka på den »blinda och färgen». Då man kommit till så olika resultat, måste man gifvetvis hafva utgått från felaktiga premisser och resonerat om förhållanden, som ej kunnat med hvarandra jämföras. Vid en diskussion i hushållsfrågan — i synnerhet om man eftersträfvat att nå ett resultat som sedermera för kommande tider skall kunna uppställas som en allmängiltig regel att söka efterlikna — måste man taga hänsyn till alla de olika faktorer, som på frågan inverka, såsom prisförhållandena å de olika orterna, den sociala ställningen, hvaruti såväl den som i frågan skrifer som den, för hvilken skrives, befinna sig; ty gifvet är att då lefnadskostnader, hyror, vedpriser m. m. i Stockholm t. ex. äro mycket högre än i landsorten, detta ovilkorligen skall spela en betydande roll vid de 3,000 kronornas fördelning; likaså är klart att en handverkare, som årligen förtjänar 2,000 kr., har lättare att draga sig fram än en lärare, handlande, militär eller annan ämbetsman med samma årliga inkomst. De vanor och lefnadsvilkor, hvaruti jag uppfostrats, äro de som äfven i framtiden, då det gäller att sätta eget

bo, komma att gifva hemmet sin pregel. Den som från barndomen varit van vid att arbeta och tråla för födan för dagen medför ut i lifvet billigare och enklare lefnadsvanor än den, som fått sin uppfostning i ett godt och bra hem. Detta allt måste vid frågans behandling tagas i betraktande, eljes blir fara värdt att man resonerar om saker som svårigen kunna jämföras med hvarandra. Den af Idun uppställda hushållsfrågan hade därför kunnat något närmare preciseras, särskildt angifvande lefnadsförhållanden i Stockholm eller i landsorten, för ämbetsmänna-, handverkare-, lärarefamilj o. s. v. Som exempel må nämnas att då man i Stockholm betalar 200 kr. pr rum och 30 kr. pr vedforn, blefvo samma summor i den stad insändaren bor uti resp. 80 kr. och 14—16 kr. Att detta och dylikt på de 3,000 kr:s fördelning spelar en stor roll är klart.

Enligt min uppfattning och erfarenhet böra de 3,000 kr. fördelas enligt följande tabell, hvilken jag vill bedja att punkt för punkt — så vidt det af Idun begränsade spaltutrymmet medgifver — få ytterligare förklara. De anförda siffrorna äro tagna dels ur egen kassabok och dels ur från andra håll insamlade uppgifter. Familjen består af i prisfrågan omnämnd personal samt en tjänare och en yngre flicka (som går till och från). Siffrorna afe förhållandena i landsorten och i en ämbetsmannafamilj.

Hushållet	1205: —
Mannens toalett, kläder m. m.	150: —
Fruns » » » »	250: —
Barnens » » » »	200: —
Tjänstefolkets konto	140: —
Hyra	350: —
Ved	120: —
Läkarevård, medikamenter	56: —
Tidningar, böcker, skrifmaterial m. m.	50: —
Skatter, assuranser	120: —
Nöjen, julklappar, presenter m. m.	159: —
Diverse utgifter, reserverade medel	200: —
Summa 3,000: —	

Hushållet: Då denna fråga är den som i hemmets konsert spelar 1:sta fiolen, vilja vi börja med den och i sammanhang härmed nämna några ord, huru i stora drag sedt hushållet bör vara ordnad. Gifvet är, att man med så stor famlighet och med angifna 3,000 kr. i årlig inkomst ej får tänka på att lefva öfverfödigt, utan tvärtom måste se noga på hvarje krona som ges ut. Att stänga sig inne och lefva klosterlif är emellertid ingalunda behöfligt, man kan mycket väl umgås med och se sina vänner hemma bos sig, blott man äfven härvid iakttagger enkelhet, ej den tarfliga, utan den finare enkelheten. Nöjena utomhus hvarken få eller kunna blifva af dyrare slag i en landsortsstad i jämförelse med hvad de gå till i Stockholm; de få tillfällen som bjudes på konsert, teater, föreläsningar m. m. behöfver man dock ej försumma.

Hvad hvardagslifvet beträffar, så ställer det sig olika för hvarje hem, beroende på hvars och ens förmåga att göra det angenämt, treffligt och billigt. Våra måltider äro frukost kl. half 10, bestående af kaffe, smör, bröd, ägg, något kallskuret eller lättare varm rätt, middag kl. 4 à half 5, två rätter mat, öl samt, beroende på matens kraftighet, äfven smörgås med ost eller anjovis, hvarpå mannen i familjen ofta nog sätter varje, isynnerhet om en »snaps» medföljer. Till middagen serveras vanligen kött och fiskrätt, soppa och kött och dessert, kött eller fisk samt gröt o. s. v. Efter middagen serveras ofta nog kaffe. Supéen består af te med smör och bröd samt något kallskuret, ost eller anjovis; en och annan gång något varmt såsom en omelett o. s. v.

För barnen serveras samtidigt som för familjen och i de flesta fall samma mat, utom för den yngsta, som ännu uteslutande får lefva på mjölkmat. Till frukost få de andra barnen mjölk, välling eller gröt, hvarjämte vid 12-tiden serveras dem mjölk och smörgås. Hufvudintresset i afseende på matlagningen bör koncentreras på middagen och därnäst på frukosten. Min man äter till supéen sällan mera än en kopp te och en smörgås, och bör detta för

sin noggrannhet med arbetet. Också blef man behagligt stämd, när man såg den lilla glada, rena gumman, med sin ljusa hufvudduk, som alltid såg nystruken ut, och när hon skrattade af förnöjsamhet, visande ett par tandrader, som skulle gjort en ungmö heder. Om det var något i olag i köken, när hon kom, eller något brådiskande ärende, så visste man Stina alltid villig att vara »te hjälpens», och i fråga om att utträta ett bud till punkt och pricka var hon så god som ett försegladt brefkort och svar med omgående. Hon stöttade sig i väg på käpparne och kom fortare än mången annan. Sådant inbringade också då och då en silfverslant.

Hvar jul fick Anna också bjuda mor till sig. Det var en glädje och en högtid. Mor var hennes allt, fast hon visst hade rum i sin kärlek äfven för fosterföräldrarne.

Hon hade allt rum också för en annan vän, som hon lofvat hjärta och tro, det visste både mor och herrskapet, men han var ingen besvärlig fästman, ty han lefde nu i Amerika. De hade varit »bekanta», ända se'n hon bodde på landet, och Anders hade grundat på att det skulle bli »för långsamt», om han fortfarande att »gå dräng», utan när han »fick utväg» så reste han, fast besluten att snart skicka henne biljett. Inte gick det så fort, men under tiden var Anna ej ledsn, det tyckte hon sig ej ha skäl till, utan hon frodades, var tjock och rosig och duktig i sina göromål.

Sista julaftonen hade Stina fått fem kronor i pengar af det rara herrskapet, och hos herrskapet midt emot, där Hilma tjänte, hade gumman också varit inbjuden och fått julklapp. Nu skulle hon kunnat köpa till ny bomullsklädnad, men det gjorde hon ej — »vill inte mer te!» Hon såg ändå alltid snygg ut i de gamla kjolarne. »Botade» voro de visserligen, men därför höllo de också ihop, och mor Stina var den som ej aktade besväret. Mest arbete hade hon dock med den gamla stickstubben, ty den var så ofta botad att hon rätt kunde skämmas för den. Hon

försökte alltid få vara ensam, när hon skulle dit med en ny »bot». Men nu var det slut med att längre hålla ihop dessa världsliga trasorna, ty Stina blef sängliggande, och fast ej Anna ville tro, att mor skulle dö, trodde hon det själf. Hon låg länge och hennes älskling fick besöka henne. Sista gången Anna kom var en söndag fram på vintern. Hon hade ledigt att gå i kyrkan på förmiddagen och så äfven Hilma midt emot, men Anna kom in och bad henne i stället följa med till fattighuset. Gumman blef så glad, när hon såg dem, och de sutto kvar under hela kyrktiden. »Nu får jag nog aldrig se dig mer,» sade hon till Anna. Innan de skulle gå, satte hon sig upp, matt som hon var, famlade under hufvudgården och drog fram någonting, som befanns vara en gammal stickstubb, tjock och stel af lappar, troligen ditlagd för att höja den enda halmkudden.

»Den vill jag du skall ta,» sade hon.

De bägge flickornas förvåning kan tänkas — eller rättare deras bestörtning, ty hur stod det väl till med den sjukas hufvud?

»Hvad skall jag med den?» sade Anna.

»Jo, jo, du skall ha den,» envisades gumman.

»Men, mor, jag kan inte ens bära hem den midt på söndagsförmiddagen.»

Hilma satt och undrade, att gumman ej så godt kunnat välja en snygg bomullskjortel. För öfrigt skola de dödas kläder tillfalla fattighuset.

De andra hjonerna skrattade och sade, att gamla Stina blifvit alldeles kollrig.

»Jo, jag vill, att du skall ta den,» hviskade Stina, »för när jag är död, får du den inte. Den kan bli dig till nytta.»

»Ack, inte skall mor dö nu,» sade Anna, »och mor behöfver den bäst i kylan, när mor kommer upp.»

Nej, det hjälpte ej, hon måste taga den, och de andra gummorna, roade af denna lilla förlustelse, skaffade henne äntligen en gammal tidning för att så mycket som möjligt

skylta den för kyrkfolket. Och hon gick, följd af moderns kärleksblick och säkert af mången tyst, välsignande bön.

När flickorna kommo hem, visade Anna den besynnerliga gåfvan, och hennes unga glada fru tog den, bredde ut den öfver själfva pianot och kunde ej se sig mätt därpå.

»Hvem vet! — i sådana gamla plagg har man kunnat hitta en hel förmögenhet,» skämtade hon.

»Åh, så frun talar,» sade Anna. »Undrar hvar mor skulle fått den ifrån med sin lilla stickning, hon behöfde nog sina slantar på fattighuset;» och slutet blef att hon hängde stubben på vindkontoret — långt undan, ty hon var angelägen att ha alla underplagg fina — och gick till sina göromål med tankarne ofta hos den älskade, som låg därborta, som sagt, att hon kanske ej skulle se henne mer. Ja visst såg det underligt ut! Hon som alltid förr varit så redig, ordentlig och klok!

Dagen därpå kom också verkligen bud från fattighuset, att mor Stina fått sluta.

Här var intet för dottern att göra, ingen bouppteckning, ingen kvarlåtenskap att taga om händer. Men hon fick af frun en hel tyllklädnad till vacker svepning — och så följde hon mor till grafven.

Så var allt åter i sin jämna gång, och under det göromålen gingo som ett urverk, drömde hon om både nytt och gammalt, tänkte på all moderns kärlek, på hennes långa, ensamma lif, på att nu var det förbi med glädjen att kunna bereda henne bättre dagar i en framtid. I en framtid, ja! När? — När skulle hon komma till sin Anders?

Ett par månader hade väl gått. Frun var borta, de lätta göromålen gjorda. Anna hade tid på eftermiddagen och sade till Hilma, att hon tänkte ta och lappa sitt stora mörka köksförkläde. Helt skulle åtminstone allting vara, men hvar få liknande lappar! — tyst — de där storrutiga blå på mors stubb voro ej olika. — Stackars älskade mor!

Anna gick upp efter stubben, jämförde och

att underlätta arbetet för tjänarne allra helst serveras inne i hvardagsrummet på ett serveringsbord; sköter frun själf om sitt tekök, gör detta det hela ofta nog mycket angenämare och trefligt. Då man äter middag så sent som half 5, behöfves icke heller någon kraftigare supé. Sön- och helgdagar serveras till middagen alltid en liten efterrätt. Då några vänner helsa på om aftnarne göres ej annan skilnad än att man möjligen serverar kaffe med dopp, punsch och vatten samt till supén ett rikligare smörgåsbord samt litet små bifår, kotletter eller dylikt därtill. Ytterst sällan hafva vi serverat särskildt lagad kött-rätt till kvällen, och åtminstone inom de yngre familjerna börjar allt mer och mer förvinna uppbulandet af en massa mat, så snart någon kommer och helsar på.

Hvad tjänarne beträffa, så få de kaffe, smör och bröd till frukost, middag kl. 1 bestående af något från föregående mål öfverblifvet, fläsk, pannkakor, sill, ärter o. s. v., på eftermiddagen kaffe med skorpor, på kvällen mjölk, smör och bröd. Gifvet är att då ärter, kål o. s. v. serveras, få tjänarne vänta med sin middag till kl. half 5. Har man en gammal bepröfvad kokerska, så bör ej vara riskabelt att till henne öfverlämna skafferiet, och är det dessutom nästan nödvändigt, då husmodern har alla sina tre barns kläder m. m. att tänka på, hvidan hon svärigen binner att ständigt springa ut och in för hvarje småsak. Jag har åtminstone icke märkt någon skilnad i utgifter, då jag själf eller tjänaren haft nyckeln. Detta hindrar icke att jag i särskildt skåp för mig har förvaradt kakor, socker (tjänarne få särskildt), sylter o. s. v.

I afseende på mina inköp så får jag hvarje lördag 15 kr. till uppköp för veckan; alla specier, såsom kaffe, socker, te m. m., äro billigare och bättre att på en gång för 2 à 3 månader i sender köpa kontant från någon större firma i Stockholm, då man får bättre och billigare varor än i landsorten samt därjämte i de flesta fall får allt levererat fraktfritt. Särskildt är det mig ett nöje att i den

vägen få till husmödrars i landsorten hågkomst rekommendera firman Percy F. Luck & Comp. i Stockholm, hvilkas utförliga och praktiska priskurant 2 à 3 ggr på året medföljer till Iduns hela läsekrets.

Jag vill nu med några ord beröra de särskilda hushållsposterna och har därför uppsatt följande specificerade tabell öfver fördelningen af ofvannämnda 1205 kronor.

	pr år.	pr vecka.
Ägg	52: —	1: —
Bröd	36: —	0: 70
Mjölks	105: 56	2: 03
Kött	230: —	4: 42
Fisk	36: —	0: 70
Smör	144: —	2: 76
Viktualier	36: —	0: 70
Grönsaker, bär m. m.	42: —	0: 80
Mjöl, gryn	83: 20	1: 60
Socker	80: —	1: 54
Kaffe	42: —	0: 80
Te	17: 20	0: 33
Öfriga specier	54: —	1: 03
Öst	15: 60	0: 30
Öl, spirituosa m. m.	112: 44	2: 16
Ljus, fotogen	36: —	0: 70
Tvätt	50: —	0: 96
Diverse	33: —	0: 62
Summa 1205: —		21: 17

Ägg. Beroende på äggprisen, hvilka här på orten variera mellan 2 kr. pr tjog vintertiden och 60 à 80 öre öfriga tiden, blir åtgången inom hushållet större eller mindre, men åtgå i allmänhet 4 ägg pr dag, därpå 2 beräknade för frukost och öfriga 2 till hushållet. Genom att på de tider, då äggen äro billigast och fås för till och med 50 öre tjog, lägga in dem i kalk eller salt, kan man förvara dem för att användas under de tider, då priset pr tjog uppgår till öfver 2 kr. Härigenom kan man använda mera ägg till hushållet — och speciellt för barnen — än om man för hvarje vecka skulle köpa efter gängse

priser. Inläggning af 20 à 30 tjog för vintern bör vara tillräckligt.

Bröd bör man söka baka hemma; det blir onekligen det billigaste sättet, och bör bakningen ske hvar tredje dag utaf finare bröd och 1 à 2 gånger i månaden af grofbröd. I vårt hem köpas endast 2 franska bröd till frukost hvarje morgon samt torrt bröd. Allt öfrigt bakas, äfven tebröd.

Mjölks. Åtgången här af beräknad till 2 liter söt och 1½ liter skummjölks; en och annan gång mer, ibland mindre. Prisen här på orten 10 öre för den förra och 5 öre för den senare, allt pr liter.

Kött. Här af köpes i regeln 3 kg. oxkött samt dessutom för 2 à 3 kronor annat kött, allt pr vecka. Priset för oxkött här på orten under olika tider 60, 65, à 80 öre pr kg.

Salt kött, surstek m. m. är gifvet att man själf nedlägger. I allmänhet ätes i vårt hem kött 4 gånger i veckan; åt tjänarne serveras färskt kött hvarje söndag. De tider, då det vilda håller sig billigt här på orten, billigare till och med än kött, är det uträkning att köpa upp större kvantiteter för att förvara för framtiden. Då all korf göres hemma, blir vid de tillfällena köttåtgången större än eljes.

Fisk serveras 1 à 2 gånger i veckan och då alltid tillsammans med någon mäktig soppa eller kött-rätt.

Smör. Åtgången här af beräknas till 1½ kg. i veckan (¾ kg. mejerismör à 1: 55 och ¾ kg. bondsmör à 1: 23 pr kg.), mera naturligtvis vid bakning af tebröd, bjudningar m. m.

Viktualier. Här i beräknas rökt skinka, som köpes färsk och saltas in i hemmet, litet rökt lax, oxkött, renstek, m. m. för att serveras till smörgåsmat m. m.

Grönsaker, bär. I oktober göres uppköp för vintern af alla rotsaker och grönsaker, som kunna förvaras öfver vintern genom nedläggning i sand. All syltning och saltning måste göras i hemmet, och i rätt stor skala, då jag funnit uträkning i att ofta använda saft till soppor och gröt. Då vi ofta nog

började sprätta. Besynnerligt, den flickan lät annars ej ett arbete mögla under händerna, men där låg förklädet olagadt ännu långt fram på aftonen. Dock hade hon brådtom, ifrigt sprättande eller ock på knä, letande bland vadd och lappar på golvet. Men afsides för sig själf hade hon lagt en hög af besynnerliga tunna, matt brokiga lappar. Till slut reste hon sig och sprang in till Hilma.

Här var herrskapet hemma. Det blef en uppståndelse. Alla skulle se det underbara — ty det var något underbart. Under hvar enda »bot» på stubben hade gömmts en sedel. Där funnos pappersriksdalar, femmör och till och med så kallade schaltior. Sammanräknade summan gjorde öfver 500 kronor. Anna var nästan viljelös af häpnad och glädje. — »Ser du,» skrattade frun, när hon kom hem, »var det ej detta jag sade!»

Sen den dagen blef Anna medelpunkten för mycket rådslående, styrande och ställande inom de bägge vänliga familjerna. En summa af 500 kr. anses ej i allmänhet af stor betydelse, men när lyckan en gång begagnar sig af en gammal stubb till ymnighetshorn för att gjuta denna skatt öfver en stackars tjänstflicka, då blir den senare hardt när en sagoprinsessa. Är hon därtill rödrosig och grann som Anna minskar ej det effekten, och är hon därtill en sådan god och bra flicka, befinnes hon än mer värdig guldskon och prinsen.

Prinsen i den här sagan, Anders, som gick och slet på hinsidan jordklotet för att få i hop till biljetten, han blef naturligtvis med första underrättad; men Anna ville ändå tjäna kvar hos »herrskapet» till 24 april, och sedan bjöds hon att bo i huset och fick all möjlig hjälp i råd och dåd med den enkla utstyrseln, tills hon var i ordning och reste till sin lycklige Anders. Enligt hennes tacksamma och glada bref från det nya hemlandet blef det i Brooklyn de slogo sig ned, och sist hon skref till Hilma hade de öppnat ett litet kafé därstädes.

bo ute på landet på sommaren, blir rätt stor besparing dels i hushållet i allmänhet och dels genom att en del bärsorter som blåbär, lingon m. m. plockas af oss själfva.

Mjöl och gryn. Åtgången af hvetemjöl beräknas till 1 kg. veckan till matlagning och 4 kg. till bröd, skorpor m. m.; af sammalet mjöl till grofbröd omkring 3 kg. pr vecka; af grynsorter begagnas mest hafregryn och polenta-gryn, hufvudsakligen för barnen till frukost och kväll.

Socker. Af socker beräknas omkring 1 kg. bitsocker och 1 kg. kross- eller strösocker i veckan samt dessutom extra för syltning och saftning. Till tjänarne bör hvarje vecka lämnas ut för veckan afsedt behof.

Kaffe. Vanligen drickes kaffe 2 gånger om dagen och är fördelaktigt att köpa 2 sorter, där af en finare vid extra tillfällen och 1 billigare för dagligt behof.

Te serveras hvarje afton; åtgången beräknas till 3 à 4 kg. pr år.

Ost $\frac{1}{4}$ kg. i veckan, afsedt endast för oss själfva, ej för tjänarne.

Tvätt. All tvätt bör ske hemma af jungfrun med tillhjälp af en hjälpmadam, likaså strykning; af särdeles uträkning är att ej i sin tjänst taga någon som ej kan stryka och stärka; tvätten far dessutom bättre af att behandlas i hemmet, där man kan öfvervaka och laga den bättre, än då man skickar bort den.

Ljus och fotogen. Häraf beräknas omkring 1 liter pr dag eller 1 kanna för 2 à 3 dagar. Ljus brännes sällan, hufvudsakligen om aftnarne, då man skall lägga sig. Af lampor beräknas brinna en i kök, en i barnkammaren till kl. half 9 på aftonen och en i hvardagsrummet.

Öl, spirituosa, diverse. Att närmare specificera dessa poster, som tillsammans uppgå till 145 kr. 44 öre, torde ej vara behöfligt, utan får hvar och en använda summan efter eget godfinnande. Att, såsom ofta nog sker, aldeles förbigå denna post, är ej heller riktigt, ty i hvilket hus som helst blir all-

Från Persien.

Persien, Meshed, juni 1893.

Då jag läser om de ordnade hushåll och prydliga kök, Idun talar om, så får jag stor lust att berätta, hur ett hushåll ser ut i Persien, här i Meshed. Kanhända att några ärade läsarinor skulle vara intresserade att höra därom.

Låt oss då träda in i ett persiskt kök. En öppning i väggen — se där dörren, genom mindre sådana strömmar ljuset in i det ofta halvmörka rummet. Om vintern äro dessa fönster öfverklistrade med papper, framför dörren hänges ett skycke. Vår blick söker spiseln. I ett hörn på golvet se vi en hel rad obegripliga små nischer; två tegelstenar bilda sidorna till en sådan nisch, en fonde. Kastrullen på, ved eller kol under. Primitivt — icke sant?

På en lång smal bänk tillreder kocken maten, sittande nedhukad på marken. Inga bord, inga pallar finnas. Alla kastruller och kokkärl ligga radade på en murad estrad; öfverst de väldiga grytorna och så i rang och värdighet de öfriga köksutensilierna nedåt på estradens trappsteg. Golvet är oftast stenlagd, men hos de fattigare endast af trampad lera. Vatten för husbehovet tages ur några väldiga lerkrus. En djup brunn för diskvattnet finnes midt i golvet täckt af ett stensäll. Affall och sopor sopas härifrån af »schagistin» till ett hörn af rummet och transporteras vidare en gång om dagen ut på gatan af samma tjänsteande.

Hvarje något förmögnare kök har åtminstone ett sådant biträde eller kökspojke. Ehuru han har det egentliga arbetet att skura, sopa, hämta ved, springa ärenden och finnas allestädes närvarande, erhåller han en lön från 10 à 20 kran i månaden det vill säga ungefär 5 à 10 kronor. »Ustaa» — köksmästaren — gör sig bemärkt genom sitt säkra sätt och sin högljudna röst, där han kommanderar den andra tjänstpersonalen. En kock, skicklig och *någorlunda* snygg kan få en lön af ända till 100 kran i månaden.

Ärade läsarinna, kanhända ni nu vill vända om, ty om ni börjar närmare granska renligheten och tillagningen, förgår er aptit. Visst glänsa kopparkärlens förtenning, visst uppstiger en restande doft ur grytan, men — se ej närmare dit! Vi begära en sked att smaka på någon af anrättningarna. Ustaa'n fjäskar hit och dit, hittar äntligen en och torkar den på sin »dastmal», sen räcker han oss den med ett »med Gud». Men skeden är flottig och hemsk att skåda, trasan, han torkade den med, är hans faktotum, den tjänar att torka händerna, kastrullerna, brädet och det

flottiga spettet; med den lyftes grytan af elden, i den hämtas köttet från basaren. Färgen är gråsvart. Hu — vi betacka oss!

Hvad har då kocken där i grytan, som står på sakta eld och med glödande kol på locket? Detta är »ploff», österlänningens älsklingsföda. En god »ploff» är ingen småsak att koka, och alla säser och tillredningar, som serveras därtill, skulle fordra ett helt bibliotek att beskrivas. Men smakliga äro de flesta af dem, äfven för oss européer.

Nu önskar ni måhända att titta in i tvättstugan. På några stora stenar eller ock inmurad står en stor »dick», gryta; ett par väldiga lerkrus (en meter höga och två meter i omkrets) och lika väldiga lerskålar innehålla vattnet till byket, men ej klart och friskt, nej, oftast fullt af smuts och spridande en unken lukt omkring sig. På golvet sitta några badjii nedhukade framför sina fat och gnugga långsamt och andäktigt på de orena kläderna. Årmarne äro uppkallade, men ett stort skycke inhöljer gestalten hvilket ingalunda bidrager till att arbetet skall gå raskt undan. Kaljan (vattenpipan) står midt i sällskapet, och då och då tar sig hvar och en en rök. De tvätta med tvål, men de tro att tvålen gör arbetet. Det skall fradga duktigt, och litet emellan bytes tvålvattnet och kastas bort. Därpå sköljas kläderna i ett af de stora lerkrusen eller måhända i en bassin, som finnes på gården. Men blir det rent? Nej då — smutsigt, förfärligt smutsigt skulle ni, ärade läsarinna, säga, när ni ser ett klädesplagg färdigt, hängande på strecket till torkning.

Persiskorna hvarken mangla eller stryka. Deras gångkläder äro alla af brokigt kattun och, som härom dagen en kvinna yttrade: »de se alltid så rena ut.» De rika ha sina öfverkläder af kläde, silke och sammet och — »de behöfva ej tvättas». Nu börja de förmögnaste att stärka och stryka sina korta kjolar, så att de stå som hjul omkring deras höfter.

Om ofvanstående intresserar några vänliga läsarinor, så skall jag gärna berätta mera om persiskorna, deras lif osh leverne.

Finska i Meshed.

Ack, hur lyckligt skulle ej många lefva, om de bekymrade sig lika litet om andras affärer som om sina egna.

Lichtenberg.

tid något tillfälle, då äfven den mest absoluta och återhållsamma nödgas använda spirituosa. En half butelj öl eller svagdricka får man åtminstone beräkna för hvarje middag samt dessutom såväl öl, punsch, konjak och brännvin för att hafva — äfven om man ej själf använder dessa varor — då någon kommer till en på besök o. s. v. Min man är ej synnerligen förtjust i öl, men sätter mera värde på ett glas sherry eller marsala, fastän omständigheterna ej tillåta oss hafva det annat än på söndagarna. Den familj åter, som helt och hållet afsagt sig bruket af spirituosa, finner nog användning på annat håll för ovannämnda 145 kr. 44 öre. I denna summa är dock inberäknad en del utgifter som t. ex. för putsomada, blanksvarta o. s. v.

Efter att nu ha genomgått posten om hushållet skall jag söka närmare specificera öfriga utgiftsposter, börjande då med:

Mannens kläder, toalett. Under de år vi varit gifta har kostnaden i medeltal härför årligen uppgått till 150 kr.; det kan för mängden synas billigt, men det har dock faktiskt räckt till, utan att anspråken på mode och snygghet behöft eftersättas. Min man begagnar i allmänhet lika kläder både vinter och sommar, och utgåra de olika ytterplaggen det enda som varierar efter årstiden och temperaturen. Detta gör att man ej behöfver så många olika kostymer att underhålla eller nyanskaffa.

Nyanskaffningen pr år har i allmänhet gått till en kostym 65 à 70 kr., en hatt 10 kr., ett par stöfver 16 kr.; härtill 3 halfsulningar 6 kr., en vinteröfverrock hvar femte år 70 kr. eller 13: 90 pr år, en sommarrock hvar fjärde år 40 kr. eller 10 kr. pr år samt diverse andra artiklar 29 kr 10 öre. Genom att årligen köpa en ny kostym och sälja den gamla, innan den för hårdt slites, samt genom att sälja en del annat kasseradt, får man alltid i litet extra till sin klädskassa. I afseende på klädernas färfärdigande får man naturligtvis icke vända sig till större och dyrare firmor på andra orter, utan nöja sig med förhållandena på den ort man bor;

vanligen får man kostymen billigare, om man vid beställningen förbinder sig att betala kontant.

Frun och barnens konto. I dessa poster äro utslutande kläder inberäknade. Fruns toaletter upptagas till 4 nya årligen, där af en för vintern, en för våren och hösten samt 2 för sommaren, samt dessutom öfriga nödvändiga småartiklar såsom hattar, skor, strumpor o. s. v. Genom att ej för länge begagna samma klädning, utan, liksom då det var fråga om mannens kläder, sälja dem, har jag årligen fått in ej så litet extra, hvarigenom jag haft att disponera öfver icke endast de af min man anslagna 250 kr., utan äfven ett och annat tiotal kr. ytterligare. Genom besparingar har jag dessutom bildat en kassa för att kunna använda, då inköp af kappa, finare klädning eller dylikt som medfört större utgift, förekommit. Den omständigheten att jag hittills tagit nästan allt hvad jag behöft i toalettväg från Paris, från magasin du Printemps, samt låtit en sömmerska sy hemma hos mig, hvarvid jag själf varit behjälplig, har gjort att min toalett i jämförelse med mina vänninners ställer sig omkring 30 % billigare. Af min man brukar jag dessutom alltid till jul få något i klädväg.

Hvad barnens konto beträffar, så har jag till större delen tagit äfven för deras räkning från Paris, dels färdigt, dels i form af rudimaterier, och detta alltid till min fullaste belåtenhet. Så länge barnen voro två, sydde jag själf nästan det mesta, men då de blifvit tre, är detta ej längre möjligt, utan får jag dels skicka bort en del gröfre till skyddsöreningarnas arbeterskor, och dels låta jungfrun eller flickan, så långt tiden medgifver, hjälpa med att sy. Gifvet är, att en del af barnens kläder, i synnerhet linne, måste gå i arf, hvarför det nyköpta till största delen kommer på äldsta barnets räkning. Kostnaderna för de tre barnen blifva resp. 90, 70 och 40 kr. eller tillsammans 200 kr.

Tjänstefolkets konto. Att med en tjänare sköta ett hushåll så stort som ifrågavarande torde vara

Tjänstebetygsböcker, ej tjänstebetyg!

Tjänstebetygens otillförlitlighet är ett ondt, hvaraf de flesta husmödrar hafva en mer eller mindre bitter erfarenhet. Till och med om man förbisåge, att flertalet husbönder gifva sitt omdöme i den mest sväfvande och obestämda form, kan äfven ett något exaktare affattadt tjänstebetyg ej utgöra någon synnerlig ledning.

Jag ser t. ex. af tjänstebetyget det tjänarinnan fullgjort sina skyldigheter till husbondefolkets belåtenhet. Men hurudant var husbondefolket? Hörde den förra matmodern till dem, som anse det som en ytterlig vårdslöshet, om handduken hängts på oriktig spik; eller till dem, som finna tjänarinnan skäligen ordentlig om helst något kärll ej är spräckt eller kantstött. Huru taga reda på detta? Skall jag låna örat åt skvaller, göra ett besök, en resa om husbondefolket bor på annan ort, eller huru utforska saken?

Hvarje husmoder har väl äfven någon gång fått pröfva svårigheten att skriva ett fullt sanningsenligt tjänstebetyg. Jag vet, att tjänarinnan ej är riktigt ärlig, jag har observerat än ett, än ett annat underslef, men huru ut-sätta detta i tjänstebetyget? Vid minsta ned-sättande antydman om hennes ärlighet stämmer mig kanske tjänarinnan inför domstol, och jag har ej vittnen, som kunna bekräfta mitt påstående.

Å andra sidan åter händer, att en kinkig och grälsjuk matmoder gifver tjänarinnan ett otillbörligt dåligt tjänstebetyg. Hon måste begagna det, då det föregående, som brukligt är, behållits af hennes förra matmoder, och, fast duglig och ordentlig, har hon svårt att finna en annan god plats.

Dessa missförhållanden kunde till en god del utjämnas, om så kallade tjänstebetygsböcker kommo allmänt i bruk. Sådana böcker användas på flere ställen i Finland, exem-

pelvis i trakten af Åbo, och äro mycket att föredraga framför de vanliga lösa tjänstebetygen.

I dessa böcker äro 10—12 tjänstebetyg häftade sålunda att bladets ena sida utgör slutet af ett betyg och den andra början af ett annat, hvarigenom ett lösryckande af något betyg ej låter sig göra, så mycket mindre som husbondens namnunderskrift bör sträcka sig öfver tjänstebetygets båda sidor.

Den ena sidan af betyget upptager tjänarinnans namn, årtalet då hon tillträdde sin tjänst, från hvem hennes senaste betyg är utfärdadt och hvilken dag hon åter är ledig till flyttning; vidare en hel del ämnen såsom i ett vanligt skolbetyg. Vitsorden äro dock ej angifna med siffror, men torde det vara att föredraga användning af siffror med exempelvis 10 som maximum.

På motstående sida af betyget finnes åter tjänarinnans namn samt uppgift på de löneförmåner hon åtnjutit. Dessa löneförmåner äro afpassade för så väl stads- som lands-tjänst, då det ju ofta händer, att en tjänarinna än har tjänst i stad och än på landet.

Dessa böcker äga en stor fördel både för matmor och tjänarinna. Då matmodern där har orlofsedlar från flere ställen, kan hon lättare bilda sig ett omdöme om tjänarinnan, ty om t. ex. i flere af hennes betyg vitsordet i ordentlighet är lågt, kan detta ej bero på en enda husmoders kinkighet, utan måste tjänarinnan då verkligen vara oordentlig.

För en god tjänarinna åter är det hedrande att kunna förete en hel hop goda betyg, likaså för dem då betygen för hvarje gång blifvit bättre. Det borde således ligga såväl i tjänarens som matmoders intresse att få sådana böcker införda.

Några brister vidlåda dock de i Åbo begagnade tjänstebetygsböckerna. De upptaga visserligen både erfarenhet, skicklighet och kunnighet i yrket, men hafva ej observerat de enskilda detaljerna i de olika befattningarna.

för husmodern väl betungande och skulle i många fall göra henne själft till en tjänare. Att återigen hålla två tjänare blir för dyrt, utan torde man helst gå en medelväg på så sätt att man skaffar en flicka på 13 à 14 år, som hjälper till med att sköta barnen, se efter dem, ledsaga dem ute o. s. v.

En ensam tjänare här fås för 90 à 100 kr.; härtill städsel 5 kr., julpengar 10 kr., summa 105 à 115 kr. För barnflickan, som får kaffe om morgnarna samt middag och aftonvard, beräknas omkring 20 kr. i form af pengar eller kläder. Flickan kommer kl. 8 à halv 9 om morgnarna och går kl. 7 på aftnarne, och får hon, när förhållandena så medgifva och hon ej behöfves under öfriga delen af dagen, återgå till sitt hem att där hjälpa till. Vill man, så är det naturligtvis intet som hindrar att använda henne hela dagen, för att lära henne sy, sticka, laga barnens kläder m. m., hvilket sätt äfven medför den nyttan att flickan redan från tidigt uppfostras till tjänarinna och som barn får inlära sig hvad i ett hushåll kan förekomma af olika slags arbeten.

Hyra. Om man går ut från den gamla regeln som beräkningsgrund, att $\frac{1}{5}$ à $\frac{1}{10}$ af inkomsterna böra afses till hyra, så skulle detta för 3000 kr. inkomst göra 300 à 333 kr. Härför fås man i den ort undertecknad bor en mindre våning på 4 (ibland på 5) rum, möjligen kan hända att man får sträcka sig upp till 375 à 400 kr. för att ej få alltför trångt och obekvämt. Af rum behöfvas en barnkammare, en sängkammare, en matsal och hvardagsrum samt tidigt samt en salong. Åro rummen till antalet 5, så blifver det femte naturligtvis herrum. Rummen betinga i allmänhet ett pris af 70 à 80 kr. pr år (i Stockholm 2 à 3 gånger detta belopp, i hvilket fall man får draga in på någon annan post).

Läkarevård. Att härför bestämma en viss summa är omöjligt, ty utgifterna beträffande denna post beror ju på om man blir förskonad från sjukdom eller ej. Något måste emellertid vara beräknadt härför och kan man, för en händelse summan ej vid arets slut behöfs, anlita den till annat ända-

mål eller reservera den för framtida behof. I de flesta städer har man i allmänhet gjort upp ackord med en läkare och utgör detta på vår ort 50 kr. pr år. Har man inom sin familj anlag för sjukdom eller äro barnen klena och svaga, blir detta sätt det billigaste; skall man betala hvarje sjukbesök kontant, går summan upp till rätt högt belopp. Vi hafva visserligen haft ackord, men hittills ej behöft anlita läkaren, utan som kineserna betalt för att vi fått vara friska.

Tidningar, böcker m. m. Knappast något hem finnes väl som ej har en större tidning (och i landsorten, en platstidning, ofta nog tillsammans med andra i samma hus boende). Kostnaderna härför uppgå till resp. 8 och 5 kr. Resten af posten är anslagen till skriftmateriel, frimärken, nödvändiga böcker o. s. v. Att med så liten inkomst som 3000 kr. pr år försöka lägga ner pengar på inköp af böcker anser jag ej vara skäl. Prenumererar man t. ex. på »Idun» för 5 kr. pr år, får man, om man härtill lägger de romaner som i form af följetong medfölja hvarje tidning, alldeles tillräckligt med romanlitteratur. Lånbibliotek finnas dessutom i hvarje stad, där man för billigt pris kan förse sig med lektyr. Enklast och billigast kommer man ifrån saken genom att låna hos vänner och bekanta som hafva råd att köpa litteratur. Så har jag alltid gjort.

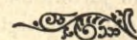
Skatter och assuranser. Denna post varierar betydligt, beroende på de olika orterna. På vår ort är skatten 3 kr. pr bevillningskrona samt brandförsäkringsafgiften 3:75 pr mille. Den senare afgiften är i småstäder med trähus den vanliga och gör pr försäkring af ett bo på 6—8000 kr. resp. 22:50 och 30 kr. I en stor stad spelår åter brandförsäkringsafgiften en högst obetydlig roll. Bland assuranser får man äfven beräkna en summa för lifassuran, ty det finnes väl knappast någon familjefar, med undantag af den, som eger kapital, som icke nu för tiden försäkrats sitt lif vare sig för döds- eller olycksfall.

En köksa kan emellertid vara en utmärkt skicklig kokerska, men baka och brygga illa. Således lämplig nog i staden, men oduglig på landet. En huspiga kan servera och städa bra, men stryka illa o. s. v. Skall man gifva henne ett godt eller dåligt vitsord beträffande kunnighet i yrket? Skäl vore väl därför att till bedömande särskildt upptaga de viktigaste af de olika tjänarnes sysslor.

En ingalunda oviktig sak är äfven, huru tjänarne förhålla sig gent emot barnen. Detta ej allenast hvad barnjungfrun beträffar, utan det gäller alla husets tjänare. Det är ej trefligt för husmodern att ständigt vaka öfver tillredningen af barnens mat, emedan köksan har den ibland arbetsklassen ganska vanliga åsikten, att det ej är så noga med barnen. Ej heller bidrager det just till hemmets trefnad, att den utmärkt ordentliga husjungfrun ständigt fräser och grälar öfver barnen, som ej förstå det en stol ej får rubbas, sedan den en gång är ställd på sin plats.

Med de i Åbo använda betygsböckerna följer en »afskedsbok» för uppgift, huru tjänaren förhållit sig efter tjänstebetygets utgifvande; men en sådan bok torde vara tämligen öfverflödig, då hennes uppförande under denna korta tid betyder jämförelsevis litet emot hennes uppförande under hela året. Vid gröfre förseelser är man ju i tillfälle att särskildt underrätta hennes blifvande husbondefolk.

Maria Nyström.

Kökshistoriska notiser.

(Forts.)

Sviskon och plommon kommo med korsbröderna från Syrien. Efter Frans I:s drottning Claude heta ännu en sorts gröna plommon *Reine-claude*, stundom uttaladt som »renklar» (!)

Köttet af haren var länge förkastadt: »däraf komma svart galle och ett fult anlete,» hette

Ved. Då man i Stockholm får räknat för en famn ved, färdighuggen och uppuren, ända till 30 kr., hafva vi på vår ort aldrig betalt mera än 14 à 16 kr. för björkved och 10 à 12 för tallved, allt s. k. storfamn. Att dessa siffror, då det blir fråga om 8 à 9 famnar pr år (för 4 à 5 rum) spela en betydlig roll, är klart. I allmänhet har jag ej funnit det vara någon uträkning annat än i köket möjligen (och ofta nog knappast där ens) att bränna tall. Brännes björk, bli kostnaderna för ved i Stockholm för 9 famnar omkring 200 à 250 kr. och i landsorten 120 à 140 k., således nästan hälften så billigt.

Återstår nu endast att nämna några ord om posterna *nöjen* och *diverse*, upptagna tillsammans till 359 kr. Man kan äfven med ett gemensamt namn kalla dem reserverade medel för oförutsedda utgifter och låta hvar och en efter tycke och smak använda dem. Huru enkelt och sparsamt man än vill lefva, förekomma dock tillfällen, då man vill se vänner hos sig, då man vill ut och roa sig, se en teater, höra en konsert m. m. I en stor stad äro frestelserna härtill större än i en mindre, hvarjämte de äro dyrare också. Likaså kan man aldrig undvika att ibland ge de sina på namns- eller födelsedagar små presenter; för julen med sina extra utgifter och julklappar måste äfven finnas medel disponibla.

Jag har nu så godt jag kunnat sökt meddela mina åsikter angående 3,000 kronorsfrågan; jag har gjort det utan anspråk på att blifva belönad, uteslutande af intresse för saken och i den tron att jag möjligtvis skulle kunna gagna någon af mina vänner och väninnor.

det. Men gässen hade god afgang. Gallierna påstås hafva drifvit stora hjordar af gäss öfver Alpena och ned till Rom. I sjuttonde århundradet skola jesuiterna hafva från Amerika till Europa infört kalkonen, »en af de skönaste gåfvor,» utropar Brillat-Savarin, »som den nya världen skänkt den gamla!» Det påstås, att Brillat-Savarins son, som naturligt nog blef fulländad epikuré, en gång beställt trettio kalkoner till sin middag. Då fadren förebrådde honom detta slöseri, skall sonen hafva påmint om, att det fanns en godbit på kalkonen, som hans pappa alltid behöll för sig själf, och då det på hvarje fågel ej fanns mer än två små munsbitar, kunde det ej gärna anses vara för mycket för två personer. Denna »godbit» på kalkonen kallas »ostronet», och kanske icke en bland tjugu tranchörer vet, hvar den är befintlig. Icke, som mången skulle tro, i det hvita bröstskottet, som består af den öfre och nedre fileten. Ostronet är en liten bit utomordentligt läckert, mörkt kött, som ligger i en fördjupning på hvardera sidan om ryggen, nära och just ofvanför andra leden. Om man beser skrofvat af en stekt och skuren kalkon, får man ganska lätt reda på de gropar, där ostronet ligger, och ser, att deras form är en aflång oval. Har man en gång fått reda på, hvar denna lilla läckerbit finnes, försummar man den säkert icke, äfven om man ej, såsom unge herr Savarin, låter steka kalkonen endast för denna. Kalkon med tryffel anses som en stor läckerhet, och tryffeln ger verkligen en utsökt fin smak åt allt, hvartill den användes.

Redan hos romarne var denna läckra svampsort känd. Till dem kom tryffeln från Grekland och Afrika. Först mot slutet af fjortonde århundradet kom den till mera allmänt användande i mellersta och nordliga Europa. Den bästa tryffeln kommer från Périgord och öfre Provence, och i januari har svampen sin finaste smak och arom.

I Frankrike uppfann man *bonbons* eller finare sötsaker, sådant som numera kallas bakelser och konfekt, och detta ansågs som en så stor raritet, att det brukades i stort omfång för att besticka domare och förnäma herrar, af hvilka man ville utbedja sig en nåd. Detta ofog gick så långt, att Ludvig den Helige genom ett påbud bestämde, att ingen domare skulle få för hvarje vecka mottaga mer än för 10 sous bonbons. Filip den sköne inskränkte gåfvan till så mycket, som mottagaren under en dag kunde förbruka. Konfektpåsarne förvandlades med tiden till penningpåsar, och i stället för sötsaker kom, mera praktiskt, en kontant penningssumma.

Redan i äldsta tider brukade man »för att stärka magen» dricka vin före eller i början af måltiden. I tolfte och trettonde århundradet betjänade sig hela bordsällskapet af en enda bägare. I trettonde och fjortonde århundradet voro varma drycker på modet, och detta bruk rådde hos både fattiga och rika. Vinet värmdes vid elden, eller lades rostadt bröd, så hett som möjligt, däri; den rike höll en glödgd guldplåt i sin vinkanna; den mindre bemedlade betjänade sig af ett glödande järn, och den fattige kastade ett eldkol i sin dryck. Somliga utspäde också vinet med kokhett vatten. Att afkyla drycken med is ansåg man i början vara både galet och ohälsosamt, och först i sextonde århundradet kom detta bruk, som hos spanjorer och italienare redan var gammalt och vandt, till Frankrike. Småningom drog sig detta bruk uppåt mot Norden och torde i Sverige icke räknas stort mer än hundraåriga anor.

I sextonde århundradet blef bruket af sop-

por och såser mycket på modet. Hvarken kött, fågel, vildt eller fisk — ej ens stekt fisk — spisades utan sås. Till hvarje rätt fanns det en egendomlig sås, och i den finare matlagningen satte man en ära i att uppfina nya soppor och såser. Under denna tid voro konstiga, knappast ätbara måltider, liksom också s. k. skåderätter, afsedda blott till prydnad eller till skryt, också på modet.

I allra äldsta tider spisade man vid nakna bord af trä, utan något slags betäckning; sedan kommo öfverdrag af läder i bruk och slutligen äfven borddukar. Bruket af serveter är nyare. Borddukarna voro i tolfte och trettonde århundradet betydligt stora, och man aftorkade på dem fingrarna och läpparna. I sjuttonde århundradet brukades det att vid hvarje rätt framlägga en ny servet, liksom man nu byter om tallrikar. Knifvar och skedar funnos redan i den grå forntiden, men gaffeln är en af de nyare uppfinningarna.

Middagen, dagens förnämsta måltid, intogs i forna tider betydligt tidigare än nu. I fjortonde århundradet var middagstiden hos fient borgarfolk klockan tio förmiddagen; ett par århundraden behöfdes för att få den flyttad till klockan elfva. I sjuttonde seklet spisades middag klockan tolf; till och med konung Ludvig XIV »dinerade» vid den tiden. Hundra år senare spisade den fina världen middag klockan ett, medan simplare folk ännu höll sig vid klockan tolf.

Aftonmåltiden rättade sig naturligtvis efter middagen, och man »superade» klockan fem, sex, sju, åtta och nio.

Det skulle måhända ej vara behagligt att återgå till dessa måltidstimmar, men en något förnuftigare anordning än den, som nu för så många gör natten till dag, torde väl ändå kunna träffas. Icke på bekvämligare och vekligare lefnadssätt beror måhända nutidsmänniskornas »nervositet» i så hög grad som därpå, att den naturliga tiden för sömn och vaka blifvit i så stor utsträckning och hos en så stor del af mänskligheten alldeles omkastad och förvänd.

Mathilda Langlet.

Ur notisboken.

Kvinnlig simuppväsning. Simuppväsningen å fruntimmersafdelningen af Stockholms stads bad- och siminrättning i söndags gynnades af vackert väder och var besökt af ett stort antal damer. Programmet upptog simning i grunda bassängen af mindre flickor, hoppning från trampolinen samt olika slags simning af större flickor, dykning och språng från trampolinen med därpå följande afklädning i vattent. Härpå kommo så några särdeles vackra prof på flytning på vattent, hvori den kvinnliga afdelningen särskildt excellerar. Uppvisningen avslutades med »varierande hopp» från trampolinen. I sin helhet förtjänar uppväsningen de bästa vitsord för den skicklighet de däri deltagande ådagalade och för det nit från lärarinnornas sida, hvarom den bar vittnesbörd.

Litteratur.

Hälsolif af Justus. Stockholm. Gustaf Chelius förlag. Pris 3 kronor.

För närmare tvänne år sedan utkom från trycket ett digert arbete i tvänne delar, betitladt: »Våra födoämnen i fysiologiskt, hygieniskt och ekonomiskt hänseende» af Justus. Det djärfva sätt, hvarpå dess författare bröt med och ställde sig i opposition mot de inom näringsfysiologien allmänt gängse åsikterna, kunde ej undgå att väcka uppmärksamhet, på samma gång den klara och

lättfattliga bevisföringen gaf en hvar vid handen att bilda sig ett eget omdöme i den viktiga fråga, som författaren här gjort till sitt huvudthema.

Denna fråga var: huru stort är människokroppens dagliga behof af kväfve, det vill säga af ägghvitehaltiga födoämnen (kött, fisk, ägg). Resultatet af granskningen utföll sålunda: en allt för stor förbrukning af ägghvitehaltiga födoämnen är icke blott onödig, utan rent af skadlig.

Till detta i mängt och mycket märkliga och beaktansvärda arbete har författaren nu fogat ytterligare ett, »Hälsolif», som innehåller de praktiska konsekvenserna af de i föregående arbete gjorda vetenskapliga utredningarna.

»Hälsolif» är i huvudsak en kokbok, men en sådan af icke vanligt slag. Den innehåller ej en mängd torra recept å maträtter, utan i stället grundstommen, temat därtill, öfver hvilket författaren sedan låter vederbörande variera efter tycke och smak. Men icke efter otyglad och oskolad smak, utan efter hygieniskt skolad smak. »Om smak kan man icke tvista nog» lyder redan bokens motto.

Under rubrik »Festkök» och »Hvardagslif» förvärfvar man här nya vanor: hälsovanor och bortlägger, innan man vet ordet af, gamla ovanor: sjukdomsvanor; särskildt kapitlet »köksarbetet», med sina underrubriker: sopstudier, olla podrida, såsstudier, syltgrutan och konserveringsburken, festmåltid, sommarlif på landet, turistlif, vinterlif i staden, torde för damerna vara rikt på nya uppslag med djupt allvar på botten af en underhållande framställningsform.

I ett fysiologiskt, hygieniskt och terapeutiskt »facit» utvecklas slutligen i 60 korta, koncentrade stycken *helsokökets fysiologi och kemi*. Behandlingen af ämnet skiljer sig så till vida från samma ämnes behandling i »Våra födoämnen» att författaren här fullständigt frigör sig från den gamla fysiologiska lärodomsskolans betraktelse för att gå sin egen väg. »Modren med barnet» blifver hans enda erkända auktoriet; modersmjölken utgångspunkten för hans kemiska analyser. Hälsolifs »facit» blifver därigenom i själfva verket en ytterst enkel och lättfattlig koncentrerad näringsfysiologi, där ohållbarheten hos de nu allmänt gängse åsikterna om *nödvändigheten* af en ägghviterik näring på ett originelt och slående sätt uppvisas.

Elpis Melena,

»Kretas välgörarinna».

Af Cecilia Bååth-Holmberg.

(Forts.)

Hon offentliggjorde sin skrift: »Ön Kreta under ottomanska väldet», skref många artiklar för tyska tidningar och var såväl den ryske som den engelske konsuln på ön behjälplig vid politiska artiklars författande och offentliggörande i deras respektiva länder; såsom ämbetsmän kunde de nämligen ej öppet uppträda till förmån för de s. k. »upproriska».

Men de strapatser, hon utstått, och den själsspänning, för hvilken hon ständigt var utsatt, bröto henne fullkomligt. Hon insjuknade i svår nervfeber; under det kanondundret från de omgifvande bergen kom allt nämare, kulorna allt tätare hveno förbi hennes fönster och vilda Bäschi-bozucker allt djärfvare inträngde i hennes vingård, låg hon medvetslös och skenbart döende; i den lilla byn Khalepa talade man redan om hennes begrafning.

Hennes lifsarbete var dock ej ute; ännu väntade henne mången uppgift; ännu återstod det för henne mycken nöd att lindra. Hon återvände långsamt till lifvet.

Under tiden uppehöllo grekerna, särskildt de tappre sphakioterna, kampen mot turkarne, hvilka hade en armé af 40,000 man på ön; 10,000 de tappreste af dessa utvaldes att storma »de hvita bergen», sphakioternas naturliga bergfästen, men blefvo med

blodiga hufvuden tillbakaslagna. Sphakioterna stredo utan ledning, i smärre hopar, och för en grek föllo i regel 10 turkar. Grekiska ångaren »Panhellenion» tillförde dem vapen och ammunition. — Men när turkarne ej kunde intränga i bergpassen, brände de i stället hvar de det kunde, kloster och byar, härjade ön och mördade alla kristna, särskildt kvinnor och barn; af engelska och ryska skepp räddades dock många öfver till Grekland. Ännu 1869 var stridslyckan grekerna gynnsam, och i Kretas högland hyllades med jubel konung Georg I.

Då sände turkarne sin störste general, den berömde Omer Pascha, till ön. Han kom med stor generalstab, präktigt artilleri och rytteri och tågade med 20.000 man mot sphakioternas bergshöjder. Dessa stormades. Dagar igenom räckte striden, och åter blefvo turkarna tillbakaslagna. Ännu en stormning af Sphakia misslyckades; grekerna kämpade med dödsförakt för friheten och korset; i spetsen för dem stredo präster.

De europeiska statsmakterna lämnade emellertid Kreta i sticket, och när kejsar Napoleon såsom svar på de stridande grekernas rop om hjälp, förklarar, att det »enda han kunde göra, vore ett förbli neutral,» vände sig de förtviflade hufvudledarne af uppröret till den ännu ej tillfrisknade fru von Schwartz och bådo henne begifva sig till Rom att tala deras sak för Gladstone, som då vistades därstädes. Svag som hon ännu var, tvekade hon dock ej. Från sjukbädden begaf hon sig åstad på resa, utsatte sig för dennas många olikartade faror och lyckades komma ombord å en till Italien gående ångbåt.

Hennes mission hos Gladstone misslyckades

dock. År 1869 var den treåriga frihetsstriden lyktad; det sköna Kreta, »de lycksaligas ö», nu åter förvandladt till en enda ruinhög, var fortfarande under turkiskt välde.

Under det fru von Schwartz vistades i Italien 1867, inträffade Garibaldi's andra tåg mot Rom och slaget vid Mentana. Frihetskämpen blef för andra gången såsom fånge fördd till Varignano. Uppmanad därtill af hans vänner, skyndade hans ädla väninna genast dit. Först efter många svårigheter och mot hedersord att ej vara öfverbringare af något politiskt budskap, fick hon tillträde till den berömde fången.

Äfven under denna hans andra fångenskap blef hon i tillfälle att göra honom personligen stora tjänster. Hotellet där hon bodde omgafs ständigt af flere förklädda poliskonstaplar, och tre sådana bevakade alla hennes steg; men trotsande all polisens vaksamhet, förde hon många budskap mellan honom och hans familj samt närmaste vänner.

När han sedermera återvänt till Kaprera, besökte hon honom därstädes, ditkallad genom hans enträgna böner.

Då hon skulle återvända, gaf han henne ett brev till några hans vänner i de italienska städerna. Han ville försöka rädda tvänne unga tappra officerare från döden, som blifvit dem ådömd, emedan de deltagit med honom i Mentanaslaget. På grund af hans brev skulle nu dessa vänner slå allarm i hela den liberala italienska pressen och sålunda åstadkomma en kraftig opinion till fördel för de dömda.

Uppdraget var farligt; men Elpis Melena hade ännu aldrig vägrat sitt bistånd, då det gällde att komma nödställda till hjälp.

När skeppet skulle inlöpa i Livornos hamn, möttes det emellertid af en båt, i hvilken befunno sig sju beväpnade polismän och en kvinna. Komna ombord, begärde de genast att få undersöka signora de Schwartz' saker; hon själf nedfördes i salongen och underkastades kroppslig visitation af den medförda kvinnan. Nu voro goda råd dyra; Garibaldi's bref bar hon på sig; utanför dörren, som stod på glänt, posterades en af polisbetjänterna. Fru von Schwartz tryckte i kvinnans hand en sedel på 50 lire, och då hon sålunda vunnit dennas tystnad, men ej kunde taga ett steg för att förstöra det farliga brevet, försökte hon obemärkt stoppa det under soffmadrassen. Detta lyckades. Intet blef upptäckt.

Elpis kom obehindradt i land; kaptenen ombord, som var en af Garibaldi's beundrare och till hvilken hon sände ett pålitligt bud, förstörde sedermera brevet. De båda officerarne blefvo emellertid skjutna.

När fru von Schwartz 1869 efter två års frånvaro återkom till Kreta, fann hon sin kära ö i ett fruktansvärdt tillstånd. Turkarne hade härjat alla dalar och rasade ännu med största grymhet. Men äfven grekerna hade svårt försyndat sig, i det de lämnat de öfverlevande frivilliga italienarne i sticket.

(Forts.)

Innehållsförteckning.

Ida Brander, född Reis, af Felix Lindberg (med porträtt); — Båtfärd; poem af Emil Klén. — Ammsagor; af Gustaf. — Fattigmansarvet; en sann skildring ur lifvet för Idun af O. D. — I hushållspenningfrågan. Tretusen kronor strecket. IV: B-m. — Från Persien; af Finska i Meshed. — Tjänstebetysböcker, ej tjänstebetyg; af Maria Nyström. — Kökshistoriska notiser; af Mathilda Langlet. — Ur notisboken. — Litteratur. — Elpis Melena, »Kretas välgörarinna»; af Cecilia Bååth-Holmberg. (Forts.) — Tidsskriften.

Sidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Gåtans ord? En lustig lek, när som frostig vinter snöat frusna marken blek, och i snön man slinter. Tag din glaf och ge dig af!
Friska tag!
Hack i häl
kommer jag!
Var försiktig, vakta väl dina fålars finter!

Färden går i raskt galopp; här man ej får sinka. Backe ned och backe opp skynda fålar flinka, Hej och hupp! ett farligt gupp.

Fresta på, vill du få segerns krans!
Leken går just som en dans, dit vårt mål ses vinka.

Så hastigt som min gåta här du läser nu, min vän, så hastigt löser du nog den förutan stort besvär.

Och om nu här på riktigt spår min gåtas lek du kom, i dansens ring du skåda får jem par, som svinga om.

Och turvis nu i lustigt lopp de dansa, paren fem; du vill helt visst ej neka dem, då nu de bjuda opp.

Hvad din jag med min gåta vill fördrifva.

Hvad nu du bör för att ge riktigt svar. Hvad man bemöde sig att tydligt skrifa.

En plats i boden, där betalt man tar. Hvad som på trafven hjälper mången, mången.

Ett vattendrag med ofta lifligt brus. Ett rum för mången efter kvällens rus. Och säg en prydnad för midsommarstängan.

Hvad den ej är, som myran tog till mönster.

Hvari vårt land man brukar dela in. Ett kast af vinden, som kan spela in, fast dörren stängd och stängda våra fönster.

Hvad, lycklige! din flicka du får kalla. Hvad du vill henne framför allä, alla. Hvad som plär skvallra om den kyss hon fått.

Hvad du den kyssen — tror jag — gjorde smått.

Hej! lustig lek, där du i yra svingar. Ett litet troll, som far på lätta vingar. På hvad är svårt att hålla rätt balansen, och säg, hvad gick den med, den lätta dansen?

En liten dykare, hvars kött lär smaka. Ett lämpligt färdedon för snöig nord. Ett mjöl jag vet, hvaraf man bröd kan baka.

Hvad utan krus man må vid dukadt bord.

En slipad huggare, som ock kan sticka. En fingervisning åt din brädspelsbricka. Hvad flaggan stolt ses breda ut för vinden.

Hvad finns på vägen, som vi vandra på? Ett retadt tillstånd, som plär färga kinden.

Hvad den vanvårdade behöfver få. Hvad vårt vår bästa kärlek vi må skänka.

Hvad bonden bör sin vattensjuka jord. Hvad under djuren människa kan sänka.

En outhärlig krydda på vårt bord. Jag vet en föda — svårt om den vill tryta.

Ett hölje vet jag, stundom svårt att bryta.

Hvad lilla fågeln lockar i hans snara. Hvad finnes alltid på ett dukadt bord?

Hvad fisken fruktar som sin värsta fara. En föda, rätt begärlig i vår nord.

Hvad ystra fålen är, som raskt vill trafva.

Hvad öfver hufvud det är godt att hafva. Hvad drufvan har, som ger i benen märg.

Hvartill begagnar du det svenska språket, du lätt förstår mig — eljest hvad är bråket?

Jag vet en sänka mellan berg och berg. Ett tummadt papper säg, hvars kurs är pari.

Min knif jag ofta sticker — gissa hvari. Och säg, hvad penningen så lätt kan välla,

och hvad den gumman var, som troddes — trolle. Din köksa ber dig hennes namn att skrifa.

Säg hennes syssla efter hvarje mål. Hvad plägar ödslig strand en smul upplifva?

Ett träd, som blommar midt i sommars präjl — din flora kan du ju — och ett på våren. En outhärlig växt för din battist.

Hvad tungt man måste, när som sorgen när en,

och hvad med smak hon gör dig, din modist.

Ett träd har du ju sett vid vatten växa. Bland verktyg ett för snickaren och smeden.

Hvad liten skolpys flitigt må sin läxa, och hvad den vida steppen är och heden.

P. L.

Gåtor.

1. Två män mötte två fruar, hvilka sade: där komma våra män, våra fäder och våra mödrars män! På hvad sätt voro de släkt?

2. Hvad är sämre än en elak pojke?

3. Jag har två vingar och kan icke flyga, en rygg och kan icke ligga, ett ben och kan icke stå. Hvad är det?

Lösningar.

Logogryfen: Molnsky; mos, som, kol, smolk, ko, sky, skyl, so, sol, molin, lom, syn, os, mo, sy, syl, mysk, lo, nos.

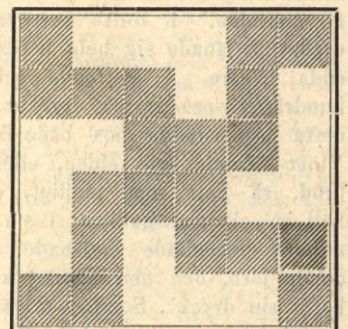
Förvandlingsgåtan: 1) Irkutsk, 2) Degefors, 3) Albin, 4) gnagare, 5) Ramlösa, 6) Öregrund, 7) Danton, 8) Islam, 9) Malaspina, 10) Oldenburg, 11) Rapphöna, 12) Galdhöpigen, 13) Osvald, 14) Nämligen, 15) Drammen, 16) Ölstänka, 17) Dalelfven. — »I dag röd, i morgon död».

Ordgåtorna: 1) Man — mun, 2) mössa — massa, 3) slaf — slef, 4) sabel — fabel, 5) myra — fyra, 6) blad — blod.

Den förstörade dammen:

Den geometriska uppgiften:

Räkneuppgiften:

